

NEVÍM, KOLIK MÁM JEŠTĚ PŘÍBĚHŮ

Se spisovatelem venkovských románů **JIŘÍM HÁJÍČKEM** o jeho kořenech, vůních dětství, generačních láskách, krizi středního věku a novém románu *Dešťová hůl*.

Text:
Foto:

Petra Smítalová
Petr Kozlík

Zije v jižních Čechách, má je rád a píše o nich – bez patosu a manýr. V jeho knihách ožívá mlzná krajina blat, ale hlavně příběhy lidí, pro které je domovem. Jiří Hájiček začínal s poezií a později se začal věnovat próze. Za své knihy *Selský baroko* a *Rybí krev* získal cenu Magnesia Litera. Letos v září měl premiéru film natočený podle jeho prvního románu o hledáčích vltavínů *Zloději zelených koní* a minulý týden mu vyšel nový román *Dešťová hůl*. Hlavní hrdina Zbyněk se v něm pokouší odhalit okolnosti jednoho pozemkového podvodu, vrací se do míst svého dětství prožitého na jihočeském venkově a zároveň se potýká s krizí středního věku i s krizí ve vztahu s půvabnou Terezou. Stejně jako se hrou na dešťovou hůl indiáni snažili přivolat déšť, muž, „který hledá křídla“, se pokouší vrátit svému životu radost a pocit smysluplnosti.

Víte, čím byli a odkud pocházeli vaši předci?

Když jsem si před rokem 2005 dělal rešerše na román *Selský baroko*, ozval se mi jeden vzdálený příbuzný z Ameriky, který má stejné příjmení jako já, jen bez diakritiky. Hledal své české kořeny. Poslal mi po mailu fotku klasické krbové římsy, na které ve starém oválném rámečku stála černobílá fotografie jednoho z jeho prapředků. Ten údajně do Států odjel na konci 19. století. Pocházel z jihočeské vesničky Doubravka, kde dodnes asi ve dvou staveních žijí lidé s příjmením Hájiček, přičemž rodina mého tatín-

ka je z vesnice, která není zas tak daleko odtud. Takže mám takovou hypotézu, že z Doubravky část Hájičků odjela do Ameriky a nějaký můj prapradědeček z tatínkovy strany byl mezi těmi, kteří se přestěhovali jen o pár kilometrů dál, k Bechyni. Byli to statkáři.

Žádný spisovatel mezi nimi nebyl?

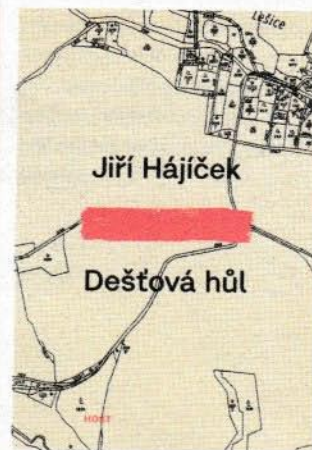
Pokud vím, tak ne. Vypravil jsem se kvůli románu *Selský baroko* i do třeboňského archivu, který dřív patřil k rožmberskému panství a kde jsou svezeny všechny matriční knihy zemřelých a narozených i gruntovní knihy, ale v pátrání jsem skončil už někde na konci 19. století. Dál jsem se nedostal.

Znáte etymologii svého příjmení?

Jak jsem se dozvěděl od jednoho genealoga, příjmení Hájiček může vycházet buď ze slova „háj“, tedy malý háj – tak ho používají i moji vzdálení příbuzní v Americe, kteří ho překládají jako Woods (*tedy háje, lesy*) –, nebo by to mohlo být od slova hájit. Dřív totiž existovala profese hájiče, který zřejmě ochraňoval určité území. Hájičků není v Čechách moc a většina pochází z jihu, od Českých Budějovic a Tábora.

V jižních Čechách máte kořeny a také se tam odehrávají všechny vaše prózy. Dokázal byste si představit, že děj svých příběhů zasadíte jinam?

Asi ano, ale mě lokálnost v textech baví i jako čtenáře. Mám rád třeba povídky o rybách Oty

Minulý týden vyšel v nakladatelství Host zatím poslední román Jiřího Hájička *Dešťová hůl*.

» **Imponují mi lidé, kteří stojí tak trochu stranou a zároveň z nich vyzařuje jakási tichá autorita.** «

Pavla odehrávající se u Berounky, jižanské americké autory nebo Josefa Winklera, rakouského spisovatele z Korutan, který napsal tzv. korutanskou trilogii ze selského prostředí. Líbí se mi, když je z textu poznat, odkud autor je, a když je to celé ukotvené v konkrétním čase a místě. Jsem spíš na realistické příběhy. Nikdy mě moc nebavilo sci-fi nebo fantasy a romány odehrávající se v bezčase.

Dětství jste prožil ve vesničce Purkarec. Je něčím jedinečná?

Purkarec leží na Vltavě a má silnou vorařskou tradici. Dnes tam najdete i pamětní síň voroplavby. Několik místních rodin se zabývalo vorařstvím, asi nejznámější byli Vondráškoví. A myslím, že i v rodině mého dědy byli voraři. Já sám se cítím doma všude tam, kde teče Vltava, a to nemusí být nutně jen v jižních Čechách. Ale na horním toku má Vltava svoje kouzlo, i když kvůli Hněvkovické přehradě je v těch místech trochu rozlitá. Už to není ta naše malá hezká řeka, jak říkává moje babička. Purkarec byl na přelomu 80. a 90. let právě kvůli stavbě přehrady, která slouží jako zdroj chladicí vody pro jadernou elektrárnu, z poloviny zatopen a pravý břeh už v původní podobě neexistuje. Ale vesnice se zase vzpíná – jezdí tam vodáci a nedávno tam vznikla cyklistická stezka z Hluboké nad Vltavou, přibývá turistů a hospod... Řeka je vždycky pro vesnici požehnáním, protože přináší život.

Jaké vůně máte spojené s dětstvím?

Vůni chalup. Vzpomínám si, jak to vonělo u babičky ve stavení a taky u dědy v dílně. On byl vyučený kolář, ale pracoval v podstatě jako truhlář. Narodil se v roce 1906 a svoje řemeslo provozoval i po roce 1948. I když papírově patřil pod národní výbor, fungoval prakticky stále jako živnostník – dělal se dřevem všechno, co bylo ve vsi potřeba. Jeho dílnu, kam jsem jako kluk často chodil, mám spojenou s krásnou vůní dřeva.

Jak jste se dostal k psaní?

Asi tak v patnácti, přes hudbu a literaturu. S kamarády jsme si půjčovali vinylové desky, které se tehdy špatně sháněly – třeba Marsyas a Etc... s Vladimírem Mišíkem. Právě přes Mišíka jsem se dostal k poezii Václava Hraběte a Josefa Kainara. Třeba píseň s Kainarovým textem Královský večer je podle mě jedna z nejkrásnějších českých skladeb. Poslouchal jsem ale i Michala Prokopa, pro kterého psal zase Pavel Šrut, stejně jako pro Luboše Pospíšila, toho mám taky moc rád. To jsou moje hudební a literární lásky, které si pěstuju dodnes. Pod jejich vlivem jsem se pokoušel psát své první verše. Tehdy se u nás na gymnáziu v Týně objevil Mirek Kovářík, který recitoval právě zmíněné

básníky. Později, koncem 80. let, to už jsem byl na vysoké, jezdil i do Budějovic se svým literárním pořadem Hledám tě v tomto městě, v jehož rámci četl poezii mladých začínajících autorů. Tehdy jsem mu tam přinesl svoje verše. Byla to taková moje literární iniciace, měl jsem trému a srdce mi bušilo až v krku. Tam jsem se poprvé setkal třeba s básníkem Luborem Kasalem, kterému v té době vyšla docela kontroverzní sbírka Dosudby, nebo s Jiřím Staňkem.

Stane se, že třeba ještě dnes objevíte v šuplíku některou ze svých raných básniček?

Ne, já jsem to všechno zlikvidoval při posledním stěhování. Protože ačkoli mě označují jako venkovského autora, moje životní cesta jde zatím úplně opačně – nikoli směrem na venkov, ale do města. Jako dítě jsem se přestěhoval z vesnice do malého města, pak na okraj Budějovic a před třemi lety do centra. A právě když jsem se naposledy stěhoval, všechny své juvenilní pokusy jsem hodil do sběru. Netřím záchvaty sebeobdivu ani potřebou věci archiovat. Vybral jsem jen pár básní a ty jsem dal na své webové stránky. Internet unese hodně...

Takže už vám doma neleží žádný nevydaný text?

Asi ve čtyřiaadvaceti jsem napsal román Molitanové labutě. Psal jsem do té doby jen povídky. Měl jsem ambice, ale ještě ne ty správné zkušenosti – a bylo to na tom textu znát. V polovině 90. let jsem ho posílal do různých nakladatelství. Marně. Český spisovatel si tehdy k vydání vybral moje povídky a Molitanové labutě mi vrátili. V literárních časopisech pak později vyšly nějaké úryvky. Ten román byl tak trochu vycucaný z prstu, nevěděl jsem, co dál, ale pak jsem si vzpomněl na polovinu 80. let a hledače vltavínů, do jejichž zvláštní komunity jsem tehdy měl možnost tak trochu proniknout. Řekl jsem si, že to je přece nosné téma na román, a v roce 1997 napsal Zloděje zelených koní. Měl jsem je hotové asi za pět víkendů, moc jsem se s tím tenkrát nepáral, žádné dlouhé přípravy a rešerše. Je to taková přímočaře napsaná knížka, bez literátských fines. Tehdy jsem poprvé cítil, že mám své téma, že nikdo jiný tohle napsat nemůže.

Je to taky vaše první kniha, podle které byl natočen film. Zloději zelených koní měli premiéru letos v září. Líbila se vám jejich filmová podoba?

Ten film je vlastně o něčem jiném než můj román. Děj je posunutý z 80. let do současnosti a vznikalo to dost let. Průběžně se mi do ruky dostávaly různé verze scénáře a věděl jsem, že se to ubírá směrem od mé předlohy. Ale věřil jsem režisérovi Danu Włodarczykovi, protože

JIRÍ HÁJIČEK (49)

Narodil se v Českých Budějovicích. Dětství prožil v jihočeské vesnici Purkarec a také v Týně nad Vltavou. Po gymnáziu vystudoval českobudějovickou fakultu Vysoké školy zemědělské, poté tři roky pracoval v zemědělství. Od konce 90. let žije a pracuje v Českých Budějovicích.

Jako autor začínal na konci 80. let, kdy jeho verše recitoval Mirek Kovářik v rámci svého literárního pořadu Hledám tě v tomto městě. Později se začal věnovat próze. Knižně publikuje od roku 1998. Debutoval sbírkou povídek Snídaně na refýži. Je autorem sbírky Dřevěný nůž, povídkového výboru Vzpomínky na jednu vesnickou tancovačku a románů Zloději zelených koní, Dobrodruzi hlavního proudu, Selský baroko či Rybí krev. Za dva poslední jmenované tituly získal cenu Magnesia Litera. Letos v září měl v českých kinech premiéru film natočený podle jeho románu o hledačích vltavínů Zloději zelených koní a v říjnu mu vyšel nový román Dešťová hůl. Jeho knihy vyšly v angličtině, itaštině, maďarštině, polštině, běloruštině, bulharštině a dalších jazycích.

jsem viděl jeho film Indián a sestřička, který se mi líbil svojí syrovostí. Tušil jsem, že se z toho klube víc akční příběh ve stylu Amores perros, ale nechal jsem to na tvůrcích. Scénář jsem psát nechtěl. A musím říct, že Pavel Liška jako představitel poněkud temného hlavního hrdiny je skvělý.

Václav Hrabě, o kterém jste mluvil, by se určitě dal označit za generačního básníka. Existuje dnes vůbec něco jako generační téma?

Verše Václava Hraběte v sobě měly kus bohémství, které určité souviselo i s beatnickým hnutím. Pamatuju si, že jeho básnická sbírka Stop-time, která vyšla v 60. letech, se nedala nikde sehnat, tak jsem si ji půjčil od kamarádů a opisoval ji na stroji. Jenže mi to moc nešlo, dělal jsem překlady, začínal znovu a znovu, až jsem ty verše uměl skoro všechny nazpaměť. V té době to vlastně byly přes dvacet let staré verše, a přesto měly pro naši generaci velkou sílu. Dnes se snažím sledovat současnou poezii, kupuju si básnické sbírky. Zajímá mě třeba Kamil Bouška nebo Josef Straka, Tereza Riedlbauchová, Marie Štátná. Ale poezie některých současných autorů už je pro mě dost nestravitelná, těžká. A co se týká toho generačního tématu, nevím, jestli se dnes dá vůbec nějaké vystopovat. Třeba v próze, u autorů mé generace, jako jsou Miloš Urban, Jáchym Topol nebo Pavel Brycz. Každý z nás píše jiným stylem a o něčem jiném. Těžko hledat téma, které by nás spojovalo.

Zažíval jste v pubertě generační vzdor?

Myslím, že to u mě nebylo nijak zvlášť bouřlivé. Vždycky jsem byl spíš introvert, takže jakési vymezení vůči generaci rodičů se odehrávalo více méně formou četby obtížně sehnatelných knížek a poslechem odlišné hudby – v kuchyni z tranzistoráku hrála dechovka, a já si v pokoji pouštěl Mišíka. Takže nic neobvyklého.

Měl jste jako kluk nějaké své hrdiny?

Když mi bylo tak třináct let, obdivoval jsem třeba francouzského oceánografa Jacquese Cousteaua nebo George Adamsona, který se společně se svojí ženou Joy Adamsonovou proslavil knížkou a filmem Volání divočiny o příběhu lvice Elsy. On měl neuvěřitelně dobrodružný život – žil v Keni, chránil tam lvy a nakonec ho v jeho terénním autě, už v poměrně pokročilém věku, rozstříleli domorodí pytláci. Hrdinou byl pro mě i zakladatel českého safari Josef Vágner. Pamatuju si, jak jsem dostal k Vánocům jeho krásné výpravné knihy o Africe.

A kdo je pro vás hrdinou dnes?

Imponují mi lidé, kteří stojí tak trochu stranou a zároveň z nich vyzařuje jakási tichá autorita. Třeba psychiatr českého původu Stanislav Grof, kterému se posmívají, dávají mu Bludné balvány za pseudovědecké počínání, a on s pokorou a přitom neochvějně dál hájí to své. Říká: „Ne věřit, ale vědět.“ Podobně jako indický duchovní učitel Osho vysvětloval, že víra není slepá důvěra, ale nabývá se zcela konkrétní zku-

Letos v září měl premiéru film natočený podle jeho prvního románu o hledáčích vltavínů Zloději zelených koní s Pavlem Liškou v hlavní roli.

šeností. A v každodenním životě jsou pro mě dnes hrdiny hlavně ženy, maminky, které své děti vozí za každého počasí do školy, na kroužky, po doktorech, když jsou nemocné. A ještě se umí třeba elegantně obléct a mají grácii. Tyhle ženy vnímám jako anděly, jako protiváhu toho spíš mužského světa kolem, s těmi různými přitroublými hrami na vojáky.

Jak se rodilo téma vašeho nejnovejšího románu *Dešťová hůl*?

V anotaci té knihy se uvádí, že je to završená volně venkovská trilogie – a asi to tak opravdu bude. I když se ten román už neodehrává jen na venkově, ale také ve městě, vesnice je tam stále intenzivně přítomná, a to motivem půdy a jejího vlastnictví. Právě kolem sporů o zděděné pozemky se točí i zápletky. Chtěl jsem napsat příběh ze současnosti, se současnými tématy. Zajímá mě, co řeší moje generace, tedy lidi mezi čtyřicátkou a padesátkou, takže tam jsou i generační zkušenosti. Téma se mě musí nějak dotýkat. Podobně jako se mě Selský baroko dotýkalo tématem kolektivizace v 50. letech přes tatínka a Rybí krev s vysídlením vesnice kvůli stavbě přehrady zase přes maminku.

Hlavní hrdina zápasí s pocitem vyhoření, cítí, že je potřeba něco udělat, „aby se neprobudil jako někdo jiný“. Prošel jste si už také podobnou krizí středního věku?

Asi většina z nás, je to zákonitý vývoj, že se člověku v letech po čtyřicítce zpochybní jeho jistoty. Že se zamýšlí nad stereotypy, ve kterých se najednou ocitnul a s nimiž ve dvacetí rozhodně nepočítal. Luboš Pospíšil v písničce Banální příběh o klíči, kterou mu otextoval Pavel Šrut, zpívá „přijde čas honů bez kořisti“ – a to je právě ten nebezpečný věk od pětatřiceti výš, kdy vás snadno může pohltit past rutiny. Chodíte do práce, vyděláváte na hypotéku a ta doba, kdy jste něco objevovala, se vám může zdát nenávratně ztracená. A tak se snažíte najít něco, co by vás znovu utvrdilo v tom, že život může být pořád tak zázračný a skvělý, jak jste ho vnímala v mládí.

Dalším motivem *Dešťové hole* jsou návraty – nejen k sobě samému, ale i přímo do rodné vsi, ke kořenům.

Lákal by vás také návrat na venkov?

Já jsem teď v životní fázi, kdy potřebuju k životu město. Nedávno na mě přešly necelé dva hektary půdy – část z toho, co tatínkovi po revoluci vrátili z jejich původního rodinného statku –, a tak si možná trochu naivně představuju, že mě ta pole za pět deset let třeba přitáhnou zpátky na venkov. Ale nic neplánuju. Nevím, kolik let mě ještě čeká ve městě, stejně jako nevím, kolik mám jako spisovatel ještě příběhů. Nakladateli jsem teď dokonce řekl, že tohle byl

můj poslední román. Trochu se vyděsil. Já si ale vážně myslím, že každý autor má v sobě určitý rezervoár toho, co může sdělit, a pak buď může recyklovat sám sebe, nebo toho nechat. Nechci tvrdit, že končím se psaním, ale teď zkrátka nevím, co bude, a přijde mi to docela fajn. Je to taková příjemná nejistota.

Potřebujete k životu samotu?

Je rozdíl mezi samotou a osaměním. Osamění je stav, kdy někoho nebo něco postrádáte a toužíte po tom, aby tu byl s vámi. Ale samota je moment, kdy jste prostě sama a dokážete to využít k přemýšlení, meditaci, k nějakému posunu v životě. Takže samotu mám docela rád, ale osamění je podle mě pro člověka trápení.

Když píšete, je to samota?

Ano, ale zas nejsem ten typ autora, co se při psaní musí někam zavřít a izolovat od světa. Teď bydlím v centru Budějovic, v činžáku, který postavili ještě za Franze Josefa, a konečně tam mám svoji pracovnu. Píše se mi tam dobře, ale v předchozím bytě jsem klidně psal v obýváku na pohovce a celkem mi bylo jedno, co se kolem děje.

Je pro vás psaní nutností?

Nevím, jestli bych to nazval nutností, ale cítím, že se psaní tak nějak stalo mojí součástí. Asi bych nemohl a nechtěl žít ve své věži ze slonoviny a žít se jen psaním. Někteří spisovatelé třeba záměrně mění povolání, aby je to inspirovalo. Já se snažím psát o tom, co nějakým způsobem žiju. Neprovozuju psaní pro psaní. Asi nikdy nevymyslím nějaký nový literární směr nebo postup, mě prostě zajímají příběhy. Snažím se nějak proniknout do lidské situace, do atmosféry a třeba otevřít téma, o kterém se v české literatuře zatím nepsalo.

Příští rok vám bude padesát. Přiměly vás abrahámoviny bilancovat?

Všichni víme, že věk jsou jenom čísla, ale všichni taky v zádech cítíme čas jako vražednou mašinerii, jíž se nějak snažíme postavit. Vždycky jsem si říkal, že důležité je, jak ten čas, který mi byl vyměřen, prožiju. Taky si často čtu o různých fyzikálních teoriích, které tvrdí, že čas vlastně neexistuje – to je mi docela příjemné.

Řekl byste, že máte nějaký generační poznatek?

Poslední léta tak nějak vnímám, že zlo jako kategorie nezávisí úplně na společenském zřízení, ideologii nebo geografické poloze země, ale že je to jakási hlubinná entita, která je pod tímhle vším a rozlézá se všude. A ta jediná protiváha zla je velikost a velkorysost lidského srdce. To si myslím.

